

พุทธธรรมและการเมืองกับการพัฒนาประชาธิปไตย
ในทัศนะพระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต)

นายเชิงชาญ จงลมชัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาการปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2538

ISBN 974-632-064-5

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**DHAMMA, POLITICS AND DEMOCRATIC DEVELOPMENT
IN PHRA DHAMMAPIDOK (PRAYUT PAYUTTO)'S VIEW**

Mr. Cherngcharn Chongsonchai

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts**

Department of Government

Graduate School

Chulalongkorn University

1995

ISBN 974-632-064-5

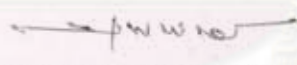

หัวข้อวิทยานิพนธ์ บททอธรรมและการเมืองกับการพัฒนาประชาธิปไตยในทัศนะพระธรรมปิฎก
 (ประยุทธ์ ปยุตฺโต)
 โดย นายเชิงชาย จงเมษฐ์
 ภาควิชา การปกครอง
 อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ สุขสำราญ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
 ของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
 (รองศาสตราจารย์ ดร.สันติ สุงสุวรรณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา สุจริตชนาวรักษ์)

อาจารย์ที่ปรึกษา
 (ศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ สุขสำราญ)

กรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ ดร.พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

เชิงชาฎ จงสมชัย : พุทธธรรมและการเมืองกับการพัฒนาประชาธิปไตยในทัศนะพระ
ธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) (DHAMMA, POLITICS AND DEMOCRATIC DEVELOPMENT
IN PHRA DHAMMAPIDOK (PRAYUT PAYUTTO)'S VIEW) อ.ที่ปรึกษา : ศ.ดร.สมบูรณ
สุขสำราญ . 275 หน้า. ISBN 974-632-064-5

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงการมองการเมืองและประชาธิปไตยจากกรอบของ
พุทธธรรม โดยผ่านทัศนะของพระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) เพื่อจะหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร
หลัก 3 ตัวคือ พุทธธรรม การเมือง กับการพัฒนาประชาธิปไตย อันจะนำไปสู่ทางออกของการพัฒนา
ประชาธิปไตยของไทยในอีกแนวทางหนึ่งโดยให้พุทธธรรมเป็นหลักคิด

ผลการวิจัยพบว่า ในทัศนะของพระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) การเมืองและการพัฒนา
ประชาธิปไตยต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักพุทธธรรม นั่นคือการเมืองและประชาธิปไตยถือว่าเป็นส่วนของ
วินัย (การจัดระเบียบภายในสังคมมนุษย์) ที่ต้องสอดคล้องกับธรรม (สัจธรรม ความจริงแห่งธรรมชาติ)
จึงจะเป็นการเมืองและประชาธิปไตยที่มีคุณภาพ และในส่วนของพัฒนาการเมืองและประชาธิปไตยนั้น
ต้องเน้นไปที่การพัฒนาคุณภาพของคนเป็นสำคัญ กล่าวคือต้องพัฒนาคุณภาพของคนในสังคมให้คนเป็น
ธรรมาธิปไตยโดยใช้หลักศึกษา (การศึกษา) ให้ครบสมบูรณ์ทั้ง ศิล สมาธิ ปัญญา และถือว่าสิ่งนี้เป็น
เงื่อนไขแห่งความสำเร็จของการพัฒนาการเมืองและประชาธิปไตย และจากการมองด้วยแนวคิดดังกล่าว
จะเห็นต่อไปว่า หลักพุทธธรรมสามารถมองและตีความการเมืองและประชาธิปไตยได้สอดคล้องกับวิถีของ
ความเป็นไทยได้มากกว่าหลักประชาธิปไตยแบบตะวันตก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา การปกครอง
สาขาวิชา การปกครอง
ปีการศึกษา 2537

ลายมือชื่อนิติ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C530038 : MAJOR GOVERNMENT
KEY WORD: DHAMMA / POLITICS / DEMOCRATIC DEVELOPMENT

CHERNGCHARN CHONGSOMCHAI : DHAMMA, POLITICS AND DEMOCRATIC DEVELOPMENT
IN PHRA DHAMMAPIDOK (PRAYUT PAYUTTO)'S VIEW. THESIS ADVISOR :
PROF. SOMBOON SUKSAMRAN, Ph.D. 275 pp. ISBN 974-632-064-5

This research is to study Phra Dhammapidok's view on Dhamma, Politics and Democratic Development. It investigates the interrelationships between Dhamma, Politics and Democratic Development. The thesis also considers the ways and means that Dhamma can strengthen Thai political development in democratic process.

Phra Dhammapidok conceives of ideal politics and the development of democracy as being based on principles of Dhamma. Politics and democracy are seen as part of Vinaya (sets of disciplines) which is very essential for the human society's orders. In order to achieve a perfect democracy, politics and democracy must be in harmony with Dhamma (the Ultimate Truth of Nature). Effort on political development and democracy should be focussed on the development of man. That is, the people are guided by and hold on democratic Dhamma. They must have an insight into morality, concentration and wisdom. Phra Dhammapidok assures that the education is essential to political and democratic development. Such view, analyzing and interpreting politics and democracy in Buddhist framework is more relevant than in Western ones.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา..... การปกครอง.....

สาขาวิชา..... การปกครอง.....

ปีการศึกษา..... 2537.....

ลายมือชื่อนิสิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลือเป็นอย่างดียิ่งของ ศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ สุขสำราญ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้คำแนะนำ ข้อคิด พร้อมทั้งให้โอกาสแก่ผู้วิจัยมาด้วยดีตลอด และนอกจากนั้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ วิชา สจฺริตชนารักษ์ ประธานกรรมการสอบ และรองศาสตราจารย์ ดร.พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว กรรมการสอบ ที่ท่านให้ความกรุณาแนะนำข้อคิดเห็นเพื่อให้วิทยานิพนธ์ มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และนอกจากนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร.กนก วงษ์ตระหง่าน ผู้ให้ข้อคิดคำแนะนำ กำลังใจ และกำลังทรัพย์ แก่ผู้วิจัย

ผู้วิจัยขอกราบนมัสการขอบพระคุณ พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) ในความ เมตตา กรุณาอย่างเป็นที่สุด ที่ท่านสละเวลาอันมีค่าของท่านเพื่อให้โอกาสผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ถึง 4 ครั้ง เป็นเวลาถึง 10 ชั่วโมงเต็ม พร้อมทั้งได้กรุณาตรวจสอบแก้ไขเนื้อหาในบางส่วนด้วย ตัวท่านเอง

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ ทุกคน ที่ให้แง่คิด เป็นกำลังใจ และอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ เพื่อความสำเร็จของวิทยานิพนธ์

ขอบคุณพี่บรรณิ์ สยะสม และคุณพี่ปราณี นิลวรรณ ที่กรุณาช่วยพิมพ์วิทยานิพนธ์อย่างรวดเร็ว ขอขอบคุณวิมล เมืองประสิทธิ์ ที่กรุณาช่วยประสานการส่งพิมพ์ต้นฉบับ ขอขอบคุณนวล ที่เอื้อเฟื้อกระดาษเพื่อใช้เขียนต้นฉบับ

และท้ายสุดนี้ ขอขอบพระคุณ บิดา มารดา ภรรยาและบุตร ผู้ให้การสนับสนุนด้านการเงิน และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา

เชิงชาญ จงสมชัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	16
สมมติฐานในการวิจัย.....	16
ข้อจำกัดและขอบเขตของการวิจัย.....	17
ทฤษฎีและแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	17
วิธีการวิจัย.....	18
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	18
2. ทฤษฎีและแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	19
บทนำ.....	19
ความคิดทางการเมือง.....	19
การเมือง.....	24
ประชาธิปไตย.....	27
เสรีนิยม.....	34
บทสรุป.....	42

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3. หลักพุทธธรรม.....	43
บทนำ.....	43
ลักษณะทั่วไปของพุทธธรรม.....	45
มัชฌิมนิเทศนา: หลักความจริงที่เป็นกลางตามธรรมชาติ.....	47
มัชฌิมาปฏิปทา: ข้อปฏิบัติที่เป็นกลางตามธรรมชาติหรือทางสายกลาง.....	71
อริยสัจ 4.....	102
อริยสัจกับปฏิจลสมุปบาท.....	105
มรรคกับไตรสิกขา.....	106
หลักธรรมที่เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง.....	107
บทสรุป.....	112
4. แนวคิดการเมืองและประชาธิปไตยบนฐานแห่งพุทธธรรม.....	114
บทนำ.....	114
ธรรมะ กรรณะ สิกขา.....	114
ธรรมะ กับวินัย : ธรรมวินัย.....	117
สิกขา (การศึกษา) : กระบวนการพัฒนามนุษย์.....	118
พุทธธรรมกับการเมือง.....	122
ทิวฐิ (หรือทิวฐิ) : ผู้ควบคุมทิศทางของพฤติกรรม.....	123
พุทธธรรมกับการพัฒนาประชาธิปไตย.....	127
บทสรุป.....	154

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5. การพัฒนาประชาธิปไตยของไทย : ปัญหาและแนวทางแก้ไข.....	156
บทนำ.....	156
ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสารแห่งประชาธิปไตย.....	157
การวิเคราะห์ปัญหา.....	163
แนวทางแก้ไขปัญหา.....	182
การแก้ไขปัญหาระยะยาว.....	182
การแก้ไขปัญหาระยะสั้น.....	199
บทสรุป.....	237
6. สรุปการวิจัย และข้อเสนอแนะ.....	238
บทนำ.....	238
โครงสร้างข้อมูลในภาพรวม.....	238
การประสานโครงสร้างข้อมูลทั้ง 4 : วิเคราะห์แนวคิดและการนำ	
ไปสู่ข้อพิสูจน์สมมติฐาน.....	250
ข้อเสนอแนะ.....	255
เอกสารอ้างอิง.....	256
ภาคผนวก.....	263
ประวัติผู้เขียน.....	275